

Araştırma Makalesi

ELEŞTİREL SÖYLEM PERSPEKTİFİNDEN DİJİTAL MEDYADA KADIN
CİNAYETİ HABERLERİNİN İNCELENMESİ: DHA ÖRNEĞİ

Beyza AKYÜZLÜ¹

ÖZ

Ataerkil ve toplumsal cinsiyet rollerinin hâkimiyetindeki bir toplumda, kadına yönelik şiddet engellenemediği ve yaşanan şiddet olaylarının önüne geçilemediği durumlarda kadın cinayetleri meydana gelmektedir. Kadın cinayetlerinin yaşanması geleneksel medya ve dijital medyada her geçen gün daha fazla yer bulmaktadır. Haberin yapımında ve sunumunda kadınların konumlandırılma biçimi, seçilen başlık, özensiz dil kullanımı, maktülü suçlama, görsel öğelerin ayrıntılı biçimde sunulması, gerekçelere dayandırma gibi durumların verildiği görülmüştür. Bu bağlamda, çalışmada egemen ideolojiyi temsil eden medya kuruluşu Demirören Haber Ajansı (DHA)'nın dijital medya ortamında kadın cinayeti haberlerinin nasıl sunulduğu, Van Dijk'in eleştirel söylem analizi kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında Zeynep Başaran, Saibe Akdağ, Hanife Burma ve Fatma Sevinç cinayetlerinin haberleri seçilerek 25-29 Aralık 2023 tarihlerinde incelenmiştir. Bu haberler, DHA'nın kurumsal web sitesindeki okur sayısının fazla oluşuna göre seçilmiştir. Bulgular neticesinde, dijital medyanın geleneksel medyadaki gibi kadın cinayeti haberlerini kadınların, anne/eş ve şiddet eyleminin nesnesi olarak sunduğu, cinayet kurbanının suçlandığı ve katilin pişmanlık, üzüntü gibi duyguları verilerek eril dilin hâkim olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijital Medya, Haber, Kadın Cinayetleri, Şiddet, Söylem

THE ANALYSIS OF WOMEN'S MURDER NEWS IN DIGITAL MEDIA FROM
THE PERSPECTIVE OF CRITICAL DISCOURSE: DHA EXAMPLE

ABSTRACT

In a society dominated by patriarchal and gender roles, femicides occur when violence against women cannot be prevented and violence against women can't be prevented. Femicides are increasingly being reported in traditional and digital media. It was observed that the way women were positioned in the production and presentation of the news, the chosen title, the use of careless language, blaming the victim, presenting visual elements in detail, and justification were given. Therefore, this study aims to examine how femicide news is presented in the digital media environment of Demirören News Agency (DHA), a media organization representing the dominant ideology, within the scope of Van Dijk's critical

¹Trabzon Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, beyza_kaya22@tranzon.edu.tr, ORCID: 0009-0006-7707-6419

discourse analysis. In this study, news on the murders of Zeynep Başaran, Saibe Akdağ, Hanife Burma and Fatma Sevinç were selected and analyzed between December 25-29, 2023. These news were selected based on the high number of readers on DHA's corporate website. In the findings, it was observed that digital media, like traditional media, present femicide news as women, mother/wife and the object of the act of violence, the murder victim is blamed and the killer's emotions such as regret and sadness are given, and patriarchal language is dominant.

Keywords: Digital Media, News, Femicide, Violence, Discourse

Giriş

İçinde bulunduğumuz toplumun ataerkil ve toplumsal cinsiyet rollerine dayanan bir ideoloji içinde varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Bu ideolojinin sürdürülmesinde çeşitli alt etmenler (sosyal, kültürel, ekonomik ve politik) olmakla beraber etkisinin en fazla görüldüğü mecra medyadır (Sancak, 2023). Medya ve onun çeşitli uzantıları (haber, reklam, dizi, film, sosyal medya, web siteleri, bloglar vb.) ataerkil toplumun, toplumsal cinsiyet rollerinin ve eşitsizliğin sürekli yinelenmesinde ve biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ataerkil yapının varlığında kadına yönelik şiddet vakaları önlenemediğinde kadın cinayetleri meydana gelmektedir. Medya gün geçtikçe artan biçimde kadın cinayeti haberlerine yer vermektedir. Kadın cinayetlerine ilişkin bilgilerin sunumunda ve geniş kitlelere ulaşmasında önemli bir vasıtayı "medya haberleri" oluşturmaktadır.

Medyada kadın cinayeti haberlerinde kadınların en çok mağdur ve maktul şeklinde yansıtıldığı görülmektedir. Kadınların konumlandırılma biçimi, haberin yapımında ve sunumunda başlığın seçimi, özensiz dil kullanımı, mağduru ya da maktulü suçlama, görsel öğelerin verilme biçimi, olayın etkisini hafifletmek amacıyla nedene (gerekçeye) odaklanma gibi durumlarının, haberin dikkat çekiciliğini sağlamak için sansasyonel hale getirme gibi sunumların gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel problemi dijital medyadaki haberlerin kadın cinayetlerini nasıl sunduğu oluşturmaktadır.

Geleneksel medya ortamı gibi dijital medya ortamında da kadınlara yönelik sunulan haberlerin nesnel ve objektifliği tartışmalı olmaktadır. Aynı zamanda, bu haberlerde ataerkil ideolojiden beslenen cinsiyetçi ve ayrımcı yapının hâkim olduğu

görüşüyle de eleştirilmektedir. Bu bağlamda bu çalışma, eleştirel bir yaklaşımdan yola çıkarak eril/ataerkil ideolojinin ana akım kuruluşu olan Demirören Haber Ajansı (DHA)'nın dijital medya ortamı olarak kurumsal web sitesinde yayınladığı kadın cinayeti haberlerini eleştirel söylem analiziyle çözümlemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda çalışmada 25-29 Aralık 2023 tarihlerinde yayınlanan Zeynep Başaran, Saibe Akdağ, Hanife Burma ve Fatma Sevinç cinayetlerine ilişkin haberler incelenmiştir. Belirtilen cinayet haberleri, okuyucu sayısının fazla olmasından kaynaklı olarak seçilmiştir. Çalışmada Van Dijk'in haber söylemi için geliştirdiği "Makro ve Mikro Sistemik Yapılar Şeması" ile eleştirel söylem çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Van Dijk'in eleştirel söylem modelinin seçilme nedeni ise kadın cinayeti haberlerinin sistematik ve semantik bağlamda çözümlemenin daha uygun olmasından dolayıdır.

Kadın cinayetlerinin dijital ve yerel medyadaki sunumuna ilişkin literatür taraması sonucunda; haberlerin eleştirel söylem analizi bağlamında çözümlendiği pek çok çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet ve medya bağlamında El Mani Er Rahmun cinayetinin haberlerdeki temsili (Hepkon, 2017), Şule Çet cinayetinin haberlerdeki sunumu (Şahin & Birincioğlu, 2020), kadına yönelik şiddet olgusunun Emine Bulut cinayetinin haberlerdeki sunumu (Tuncel & Nisan, 2020), kadın cinayeti ve şiddeti bağlamında Mutlu Kaya cinayetinin haberlerde sunumu (Nergiz & Akın, 2021), Van Dijk'in eleştirel söylem bağlamında incelenmiştir. Aynı zamanda medyada kadın ve kadın cinayetlerinin temsiline yönelik (Ceylanlı & Kanlı, 2020; Gül & Altındal, 2015; Güneş & Yıldırım, 2019; Ilgın & Karagül, 2023; Kafadar, 2018; Köse & Akyazı, 2020; Polat, 2019; Silsüpür & Karadere, 2022; Silsüpür & Övüç, 2022; Uran, 2021) eleştirel yaklaşım ve içerik analizi yöntemiyle ele alınmış çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu çalışmanın özgün değeri, ataerkil ideolojiyi benimseyen ana akım bir medya kuruluşunun tercih edilmesiyle beraber dijital ortamlarda kadın cinayeti haberlerinin nasıl sunulduğunun araştırılması, aynı zamanda, belirlenen tarihler arasında yayınlanan birden fazla kadın cinayeti haberleri üzerine odaklanarak eleştirel söylem

analizi perspektifinden ele alması ile farklılık oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, kavramsal çerçevede kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerinin neden gerçekleştiği, kadın cinayetlerine ilişkin güncel veriler, dijital medyadaki kadın cinayeti haberlerinin yansımaları, haberin nesnelliği ve objektifliği tartışması irdelenmiştir.

Kadın Cinayetlerinin Dijital Medya ve Haberlere Yansımaları

Ataerkil kurallarının ve toplumsal cinsiyet rollerinin hâkim olduğu bir toplumda, kadına yönelik şiddet vakalarının engellenmemesinin yanı sıra kadının yalnızca “kadın” olmasından dolayı bile cinayete kurban gitmesi tetiklenebilmektedir (Dağcı & Ören, 2019, s. 237). Bu tür cinayetler en fazla kadının eşi, partneri, sevgilisi, eski eşi olarak nitelendirilen erkekler tarafından gerçekleşmektedir. Kadınların birçoğu cinayetten önce eşleri veya partnerleri tarafından çeşitli şiddet türlerine maruz bırakılmaktadır. Bu şiddet türleri psikolojik (aşağılanma, küçük düşürülme, sindirilme, duygularla oynama), cinsel (taciz ve tecavüz), fiziksel şiddet (dayak, kavga, saldırı, yaralama, öldürme) şeklindedir. Bununla beraber, kadın erişilebilir temel kaynak ve gereksinimlerinden de mahkûm edilebilmektedir (WHO, 2023).

Kadın cinayetlerinin gerçekleşmesinde en büyük neden, kadının partnerinden veya eşinden ayrılma ve boşanma isteğini dile getirmesi olduğu ileri sürülmektedir (Güneş & Yıldırım, 2019, s. 938). Aynı zamanda Türkiye’de “töre cinayetleri” veya “namus suçları” adı altında kadın cinayetlerinin işlendiği, bu bağlamda 2011-2021 yılları arasında ortalama 3200 kadın cinayetinin gerçekleştiği görülmektedir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). 2023 itibarıyla 667 kadın cinayeti işlenmiştir (Anıtsayaç, 2023). Güncel raporlar incelendiğinde, kadın cinayetlerinin gün geçtikçe arttığı ve bunun yerel ve dijital medyada sıkça gündeme geldiği görülmektedir. Medyanın, kadın cinayetlerini haber gündeminde yer vermesi, geniş kitlelere ulaştırarak haberdar etmesi ve kadın cinayeti sorununun tespitinde görünür kılması açısından önemlidir. Fakat dijital ortamlarda yayınlanan kadın cinayeti haberlerinin gündeme taşınma biçimi “magazinsel” veya “sansasyonel” nitelikte olup kadın cinayetlerini ‘bir sorun’ olarak görülmesini uzaklaştırmaktadır. Aksine

medyada yansıtılan kadın cinayeti haberlerinin şiddet ve cinayet olaylarının artışında payının olduğunu düşünülmektedir (Yılmaz & Ören, 2021, s. 49).

Diğer bir çalışmaya (Vives-Cases, Torrubiano-Domínguez, & Alvarez-Dardet, 2009, s. 594) göre; medyadaki haberlerde kadının partneri tarafından işlenen şiddetin yayınlanması kadına yönelik şiddetin cinayet ve ölüm ile sonuçlanma olasılığını (%32-42) artırmaktadır. Şiddet ve cinayet haberlerine sıkça maruz kalan erkek izleyiciler, medyanın etkisiyle kadını değersiz, önemsiz ve nesne olarak görmeye başlayarak düşüncelerini bu yönde kurmakta, dolayısıyla öldürme eylemini kendisine meşru saymaktadır. Medyanın gerçekliği yeniden tasarlayarak sunduğu içeriklerin başında haberler gelmektedir. Haber metinleri yeniden üretilerek ve çerçevelenerek istenilen toplumsal anlamları inşa etmektedir. Bu egemen toplumsal anlamlar haberin üretildiği aşamada toplumsal gerçeklik veya sorunlar hakkında ideolojik yaklaşma, örtük metinler içine gizleme, taraflı gibi yansıtma şeklinde farklı temsil edilebilmektedir (Tosun, 2007, s. 99). Bu bağlamda, kadın cinayetlerinin haberlerinin oluşturulmasında ve sunulmasında medya önemli bir rol üstlenmektedir.

Medya haberlerinde objektif bir şekilde toplumsal olayları yansıtılmalıdır. Fakat günümüz hem yerel hem de dijital medyasının haberlerdeki kadın temsili, özellikle kadınların daha fazla cinayet, tecavüz, taciz, istismar, ihmal gibi olaylarda “mağduru” veya “maktülü” biçiminde yer verildiği için konumlandırma şekli (Köse, 2021, s. 406), şiddet vakalarının etkisinin hafifletilmesinden (Arslan, 2017, s. 157), haberin sunulurken kullandığı başlık seçiminden (Güneş & Yıldırım, 2019, s. 948), eril yapıda veya özensiz bir dil kullanımına (Can & Koz, 2018, s. 359-360) kadar bir sorunu teşkil etmektedir.

Gazetelerde kadın cinayeti haberlerini inceleyen bir çalışmada, haberlerde kadın cinayetlerinin “aile içi şiddet” başlığı altında gösterildiği, mağdurun kötülendiği ve suçlandığı, katil/failin ise tamamen sorumlu tutulmadığı ya da suça gerekçe sunarak ifadeyi yumuşatma eğiliminin olduğu görülmektedir (Gillespie, Richards, Givens, & Smith, 2013, s. 237).

Dijital ortamlardaki haberlerde kadına yönelik cinsel şiddet istemli ya da istemsiz ifadelere sıkça rastlanmaktadır. Bu durum şiddetin normal ve sıradanmış gibi görülmesine, meşrulaştırılmasına, yanlış yorumlamalara yol açabilmektedir. Türk medyasında inanç, namus ve töre gibi sözde meşru zemine dayandırılan olgular üzerinden kadına yönelik şiddet kabul edilebilir seviyeye indirgenmekte ve mantığa büründürülmektedir.

Çelenk'e (2010, s. 233) göre, kadının şiddetin "öznesi" olduğu haberlerde bilhassa töre veya namus cinayeti, tecavüz ve taciz saldırı içeren olaylarda kadınlar "gece eğlenceden dönen kadın", "mini etek giyen kadın", "alkollü genç kız" gibi tanımlamalar ile özdeşleştirilmektedir. Bu durum, adeta başlarına gelenleri hak etmişçesine yansıtılmaktadır. Yani, haberlerde kadına uygulanan şiddetin gerekçeleriyle birlikte açıklanmasına ek olarak şiddete neden maruz bırakıldığı tek tek anlatıldığı görülmektedir.

Haber medyasında sunulan şiddet ve cinayet haberleri kişisel bir sorun olarak aktarılmaktadır. Böylece politik bir durum olarak görülmemekte, toplumsal bir körlüğü simgelemekte ve kadın cinayetlerine karşı duyarsızlaşmaya neden olmaktadır. Gencel Bek ve Binark (2000, s. 12), kadına yönelik şiddet içeren haberlerin en dikkat çekici yanını haberlerin büyük bir kısmını öldürme eyleminin bulundurduğunu ifade etmektedir. Bunun nedeni ise öldürmenin diğer şiddet türlerinden fazla oluşundan ziyade görünmeyen şiddet türlerinin özellikle psikolojik, ekonomik ve duygusal şiddetin normal veya olağan bir durum gibi gözükmemesidir.

Kadın cinayeti ve şiddet haberlerinde sorunlu biçimde yer verilen kadın temsili, aslında var olan geleneksel ve dijital medyadaki kadın temsillerinin bir sonucudur. Haberin 5N1K kuralları doğrultusunda objektif ve nesnel bir biçimde kurgulanmasını benimseyen liberal görüşte, *"meslek etiğinin temel kuralları ve en basit gazetecilik el kitabında bulunabilecek türden sözde-nesnellik ilkeleri gereği doğru haberin kadın-erkek ayrımı yapmayacağı* (Tanrıöver, 2007, s. 149) öne sürülmektedir. Oysa eleştirel akım içinde varlığını sürdüren kültürel çalışmalar, söylem gibi yaklaşımlarla haberin nesnellığının

tartışmalı olduğunu savunmakta, özellikle kadına şiddet konusunu içeren olay ve durumların yansıtılmasında haberlerin ataerkil ideolojiden beslenen cinsiyetçi yapısının olduğunu söylemektedir. Bu bağlamda literatür incelendiğinde; kadın cinayeti haberlerinin eleştirel söylem analizine tabii tutulan pek çok çalışma yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet ve medya bağlamında Şule Çet cinayetinin haberlerdeki sunumu (Şahin & Birincioğlu, 2020), kadına yönelik şiddet olgusunun Emine Bulut cinayetinin haberlerdeki sunumu (Tuncel & Nisan, 2020), kadın cinayeti ve şiddeti bağlamında Mutlu Kaya cinayetinin haberlerde sunumu (Nergiz & Akın, 2021) eleştirel söylem analizi bağlamında incelenmiştir. Bu çalışmada, eleştirel akımın haberin nesnellüğünün tartışmalı olduğu, kadınlara yönelik haberlerde ataerkil ideolojiden beslenen cinsiyetçi yapısının olduğu görüşünden yola çıkarak; ana akım medya kuruluşu olan DHA'nın dijital ortamlarda sunduğu belirtilen tarihlerde en çok okunan kadın cinayeti haberlerini Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi bağlamında incelenmiştir.

Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi modeline geçmeden önce söylemin ne olduğundan bahsetmek yerinde olacaktır. Fransızcadan gelen söylem kavramı, *“Siyasi, kültürel, ekonomik veya sosyal kısacası hayatın her alanında bir yapı arz eden; batı felsefesinin bir ürünü olarak günlük hayatta kullanılan bir dil pratiği”* (Sözen, 1999, s. 10); *“belirli kurallar, terminoloji ve konuşmalardan oluşan sistematik dilsel düzenleri betimlenme süreci”* (Tonkiss, 2006, s. 367) şeklinde tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu'na (2023) göre söylem; *“Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz (1)”, “Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade (2)”, “Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri-tez (3)”* şeklinde açıklanmaktadır. Söylem bir mesajın tüm boyutlarını, sadece içeriğini kapsayacak biçimde değil, onun kaynağının (kim söylüyor?), otoritesini (neye dayanarak?), dinleyiciyi (kime söylüyor?) ve amacını (söyleyenler söyledikleri ile neyi başarmak istiyor?) kapsayan bir olgudur. Aynı zamanda söylem, dili kullanma boyutuna, ne için kullanıldığına ve kullanıldığı sosyal bağlamı inceleyen bir yaklaşımdır. İnsan

eylemleri bir söylem içerisinde düzenlenir, kurgulanır ve sunulmaktadır. Bu yüzden, söylem yaşamın her noktasına etki etmektedir (Punch, 2011, s. 215). Dolayısıyla, söylem, duygu, düşünce ve fikirlerin iletildiği çevreye ve bakış açısına odaklanmaktadır.

Her söylemin altında örtük temel bir ideoloji, fikir veya düşünce bulunmaktadır (Eagleton, 2011, s. 257). Dolayısıyla, bir metin incelendiğinde o metnin altında söylemediği veya söyleyemediği şeyi görebilmek, duyabilmek veya anlayabilmek için o metnin ötesine gitmek gerekmektedir. Söylem yaklaşımlarına yönelik temel üç ilke bulunmaktadır: 1) Söylem kurallı bir yapıdır. İçsel boyutta yapılandırılmış, belirli kurallara göre yönetilir; 2) Söylem konuşmacılar tarafından toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik ortamlarda kişisel gerçeklikte üretilir; 3) Söylem bireylerin gözlem, deneyim ve tecrübelerinden yola çıkarak yansıtılır (Punch, 2011, s. 215).

Eleştirel söylem analizine gelindiğinde, bu yaklaşım toplumdaki toplumsal sorunların aydınlatılması noktasında kesin bilgiler sunmaktadır. Dolayısıyla, otoriteye ve egemen güce karşı bir meydan okumayı barındırmaktadır (Büyükkantarcıoğlu, 2012, s. 164). Angermüller'e (2006, s. 6) göre, eleştirel söylem analizi, bir toplumun daha da gelişmesi noktasında pozitif yönde toplumsal değişim gerçekleştirilmesi ve egemen güç ilişkilerini eleştirmek maksadıysa oluşturulan bir çeşittir akımdır. Yöntemsel olarak eleştirel söylem analizi, ırkçı, cinsiyetçi, ayrımcı, ötekileştirici, siyasal ve medyatik söylemleri ele alarak farklı yaklaşımları ve perspektifleri ile inceleyen farklı kuramsal temellere dayanan bir çeşit bir çözümleme yöntemidir. Bu yönetime göre hem yazmada hem konuşmada kullanılan dil toplumsal pratiklerin bir yansımasıdır. Dilde ortaya koyulan güç, kontrol, ayrımcılık ve egemenlik üzerindeki yapısal ilişkileri incelemektedir. Aynı zamanda söylem çalışmalarında yansıtılan gerçekliğin nasıl algılandığı, hangi sembolik temsillerin anlamlandırıldığı ve dil ile bu sürecin nasıl iletildiği ortaya konulmaktadır (Dursun, 2013, s. 83).

Eleştirel söylem analizinin önemli temsilcilerinden birisi T. A. Van Dijk olmuştur. Van Dijk (2015, s. 466) eleştirel söylem analizini, “toplumsal ve politik bağlamda metin ve konuşma aracılığıyla gerçekleştirilen, yeniden üretilen, meşrulaştırılan ve direnç gösterilen toplumsal iktidarın kötüye kullanımının ve eşitsizliğin biçimlerini öncelikli olarak inceleyen söylem çözümlemeli bir araştırma” şeklinde tanımlamaktadır. Aynı zamanda, eleştirel söylem analizi; güç, iktidar, hakimiyet, hegemonya, toplumsal cinsiyet, gelenek, toplumsal düzen, ırk ve sınıfsal farklılıklar, çıkar ilişkisi gibi araştırma alanlarından oluşarak bu konuları detaylı inceleyen bir analiz çalışmasını kapsamaktadır (Van Dijk, 2015, s. 468). Van Dijk, eleştirel söylem analizini özellikle haber metinleri çözümlenmesi bazında ele alarak; makro ve mikro yapılardan oluşan sistematik bir şema çizmektedir. Van Dijk’ın geliştirdiği sistematik şema Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Van Dijk’in Haber Çözümlemesine Yönelik Sistematik Şeması

A. Makro Yapı
1. Tematik Yapı
a. Başlıklar (ana, alt ya da yan başlıklar)
b. Haber Girişi
<i>Spotlar (Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafı alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.)</i>
c. Fotoğraf
2. Semantik Yapı
a. Durum
1. Ana Olayın Sunumu
2. Sonuçlar
3. Ardalan ve Bağlam Bilgisi
b. Yorum
4. Haber Kaynakları
5. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar
B. Mikro Yapı
1. Sentaktik Çözümleme
a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması
b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması
2. Bölgesel Uyum
a. Nedensel ilişki
b. İşlevsel ilişki
c. Referansal ilişki
3. Sözcük Seçimleri
4. Haber Retoriği
a. Fotoğraf
b. İnandırıcı Bilgiler
c. Görgü tanıklarının ifadeleri

Kaynak: (Özer, 2015, s. 247-248)

Van Dijk'a (2015, s. 468-472) göre, haberin söylemi, makro ve mikro yapısal özelliklerden oluşan bir bütündür ve sadece haberin üretim ve alımlama süreciyle birlikte ele alındığında anlaşılabilir. Yukarıdaki tabloda gösterildiği gibi, Van Dijk'ın formüle ettiği eleştirel söylem analizi ile metnin içeriği, retorığı, semantiği, bağlamı ve anlatısını kapsamaktadır. Haberın makro yapısını, başlıklar, haber girişı, spotlar ve fotoğrafların yer aldığı tematik yapı ile durum, ana olayın sunumu, ardaan bilgisi, bağlam bilgisi, haber kaynakları ve yorumun yer aldığı şematik yapı oluşturur. Bu yapı, metinlerin içerdikleri söylemlerin en iyi hatırlanan kısımlarıdır. Haber metinlerinin mikro yapılarını oluşturan ise sözcük seçimleri ve cümle yapıları (sentaks) dır. Burada sözcük dizilimi, vurgu ve tonlamalar, tutarlılık, retorik, sentaktik yapılar, önerme yapıları, sıralanışları, onarımlar ve duraksamalar gibi söylem yapısı analiz edilmektedir. Ayrıca, haberin ikna yolları yani retorığı, arka arkaya gelen cümleler arasında kurulan ilişkilerde sözcüklerin dolaylı ve doğrudan anlamları, önermelerin yapıları ve tutarlılığı, imalar, belirsizlikler, es geçilenler, varsayımlar, kutuplaşmalar ve ötekileşmeler gibi önermeler arası ilişkiler incelenir. Bu bağlamda, haberin mikro yapısal özellikleri söylemin kurulmasında önemli bir işleve sahiptir.

Yöntem

Dijital medya ortamlarındaki haberlerin yapımı ve sunumu sırasında kadınların konumlandırılma biçimi, başlık seçimi, özensiz dil kullanımı, mağduru ya da maktulü suçlama, görsel öğelerin detaylı şekilde verilmesi, olayın etkisini hafifletmek için nedene odaklanma gibi durumlara yer verilmesi ataerkil/egemen ideolojinin sürdürmesine neden olmaktadır. Bu kapsamda, bu çalışma, kadın cinayeti haberlerinin egemen ideolojiyi temsil eden medya kuruluşu Demirören Haber Ajansı (DHA)'nın kurumsal web sitesinde nasıl sunulduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çalışmada eleştirel söylem analizi yaklaşımı benimsenmiş, Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi seçilmiştir. Bu yöntemin seçilme nedeni; kadın cinayeti haberlerinin eleştirel perspektiften tematik bir şema ile analiz edilmesinde diğer söylem kuramlarına daha uygun olduğu görülmesidir. Van Dijk'ın haberlerin söylem

incelemesinde çerçevelediği “Makro ve Mikro Sistematik Yapılar Şeması”na göre kadın cinayetleri haberler üzerinden incelenecektir.

Dijital medya ortamlarında haberin yapımı ve sunumunda kadınların konumlandırılma biçimi, başlık seçimi, özensiz dil kullanımı, mağduru ya da maktulü suçlama, görsel öğelerin detaylı şekilde verilmesi, olayın etkisini hafifletmek için nedene odaklanma gibi durumların verildiğini çalışma örnekleme amaçlı olup bu kapsamında DHA'nın kurumsal web sitesinde yayınlanan kadın cinayeti haberleri arasında en çok okunan dört kadın cinayeti haberleri (Zeynep Başaran, Saibe Akdağ, Hanife Burma ve Fatma Sevinç) ile sınırlandırılmıştır. Çalışma için 25-29 Aralık 2023 zaman dilimi seçilmiştir. Bu çalışmanın analizi kapsamında haberdeki görsellere ve metinlere odaklanılmıştır.

Bulgular

1. Haber: Zeynep Başaran Cinayeti

Zeynep'i öldürüp, cesedi yola attı; kanlı araç kılıflarını değiştiren yakalandı

Muğla'nın Milas ilçesinde bir eğlence merkezinde garsonluk yapan Zeynep Başaran (36), yol kenarında pompalı tüfekle göğsünden vurulmuş olarak ölü bulundu. TIR'ın içinde çıkan tartışmada kadını öldürüp, cesedi yol kenarına attığı belirlenen E.D., (40) İzmir'de aracın kanlı koltuk kılıflarını döşemecide değiştirirken polis ekiplerince gözaltına alındı.

12.05.2023 - 17:18 | Son Güncelleme: 13.05.2023 - 09:52 | Çevir: AKGÜN- Firat AKAY/ MUĞLA (DHA)

Milas'ın eski hastane girişinde dün sabah saatlerinde bir kişiyi hareketsiz görenler, 112 Acil Çağrı Merkezi'ne ihbarda bulundu. İhbar üzerine bölgeye sağlık ve polis ekipleri sevk edildi. Sağlık görevlilerince yapılan belirlemede göğsünden tüfekle vurularak öldüğü belirlenen kadının cesedi, savcının incelemesinin ardından otopsi işlemleri için Muğla Adli Tıp Kurumu Morgu'na kaldırıldı. Polis yaptığı araştırmada, ölen kişinin eğlence merkezinde garsonluk yapan Zeynep Başaran olduğunu belirledi. Muğla İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi Cinayet Büro Amirliği ekipleri, Milas Cumhuriyet Başsavcılığı koordinesinde şüpheli ya da şüphelilerin yakalanması için çalışma başlattı. Çevredeki güvenlik kamerası görüntüleri inceleyen ekipler, E.D.'nin cesedi yol kenarına attıktan sonra TIR ile İzmir'e gittiğini belirledi. Muğla polisi, E.D.'yi İzmir'de bir döşemecide aracın kan bulaşan koltuk kılıflarını değiştirirken gözaltına aldı. Muğla'ya getirilen şüphelinin işlemlerinin sürdüğü bildirildi.

Şekil 1. DHA Web Sitesinde Zeynep Başaran Cinayetinin Sunumu

Kaynak: “Zeynep’i öldürüp, cesedi yola attı; kanlı araç kılıflarını değiştiren yakalandı” (Demirören Haber Ajansı, 2023).

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. **Başlıklar:** “Zeynep’i öldürüp, cesedi yola attı; kanlı araç kılıflarını değiştirirken yakalandı”

b. **Haber Girişi:** Muğla’nın Milas ilçesinde bir eğlence merkezinde garsonluk yapan Zeynep Başaran (36), yol kenarında pompalı tüfekle göğsünden vurulmuş olarak ölü bulundu. Tırın içinde çıkan tartışmada kadını öldürüp, cesedi yol kenarına attığı belirlenen E.D., (40) İzmir’de aracın kanlı koltuk kılıflarını döşemecide değiştirirken polis ekiplerince gözaltına alındı.

c. **Fotoğraf:** Paylaşılan görselde katilin yüzü güldüğü ifade sansürlenmiş, olay inceleme ekibinin bulunduğu, aynı zamanda maktulün öldürülüp bırakıldığı yer mavi bir branda ile kapatıldığı görülmüştür. Zeynep Başaran’a ilişkin herhangi bir görsel ize rastlanmamıştır.

2. Semantik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu:

“Milas’ın eski hastane girişinde dün sabah saatlerinde bir kişiyi hareketsiz görenler, 112 Acil Çağrı Merkezi’ne ihbarda bulundu. İhbar üzerine bölgeye sağlık ve polis ekipleri sevk edildi. Sağlık görevlilerince yapılan belirlemede göğsünden tüfekle vurularak öldüğü belirlenen kadının cesedi, savcının incelemesinin ardından otopsi işlemleri için Muğla Adli Tıp Kurumu Morgu’na kaldırıldı. Polis yaptığı araştırmada, **ölen kişinin eğlence merkezinde garsonluk yapan Zeynep Başaran olduğunu belirledi.** Muğla İl Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi Cinayet Büro Amirliği ekipleri, Milas Cumhuriyet Başsavcılığı koordinesinde şüpheli ya da şüphelilerin yakalanması için çalışma başlattı. Çevredeki güvenlik kamerası görüntüleri inceleyen ekipler, E.D.’nin cesedi yol kenarına attıktan sonra tır ile İzmir’e gittiğini belirledi. Muğla polisi, E.D.’yi İzmir’de bir döşemecide aracın kan bulaşan koltuk kılıflarını değiştirirken

gözaltına aldı. Muğla'ya getirilen **şüphelinin** işlemlerinin sürdüğü bildirildi" (Demirören Haber Ajansı, 2023).

Zeynep Başaran cinayetine ilişkin olayın neden gerçekleştiğine yönelik bilgi verilmediği, daha çok katil E.D. ile ilgili bilgilerin ön plana çıktığı, Zeynep Başaran'ın mesleğinden söz edilirken "eğlence merkezinde garsonluk yapan" şeklindeki ifade öne çıkarılarak Zeynep Başaran üzerinden sunulan haberde tüm kadınlar aşağılanmaktadır. Katil "şüpheli" olarak ifade edilmiştir.

2. Sonuçlar: Zeynep Başaran cinayetinin "kadın cinayeti" vurgusundan uzaklaştırıldığı görülmüş, sıradan bir cinayet haberi olarak sunulduğu, hatta kadının varlığının haberde hissettirilmediği ve katilin üzerinde yoğunlaşarak nasıl yakalandığına odaklanıldığı görülmüştür.

3. Ardan ve Bağlam Bilgisi: Ardan bilgisi olayların sosyal, ekonomik ve politik yönüyle ilgili bilgi verir, yapısal ve tarihseldir (Özer, 2001, s. 122). İncelenen haberde ardan ve bağlam bilgisine yeterince yer verilmediği, olayların neden yaşandığına ilişkin okuyucuya bir açıklama yapılmadığı görülmektedir.

b. Yorum

Haberde tanık veya olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlara rastlanmamıştır.

4. Haber Kaynakları: Haber kaynağı, birincil veya ikincil kaynaktan elde edilen bilgilerle olayı haberleştiren kişilerdir. Dolayısıyla bu haberin kaynakları; muhabir Cavit AKGÜN ve muhabir Fırat AKAY olmaktadır.

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Haberde kullanılan genel dil edilgen ve basit yapıdadır.

2. Bölgesel Uyum: Bölgesel uyum haber içeriğini oluşturan cümlelerin nedensel, işlevsel ve referansal ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Haber

içeriğini oluşturan nedensel boyut birbirini takip eden cümlelerin belirli bir sebep sonuç ilişkisi içerisinde sunulup sunulmadığına, işlevsel ilişkide genel ifadelili bir cümlelerin bir sonraki cümlede açıklanıp açıklanmadığına, referansal ilişkide ise bir cümlede yer alan bir kavramla sonraki cümle arasında bağ kurulup kurulmadığına işaret etmektedir (Van Dijk, 2015, s. 471-472). İncelenen haberin **nedensel ve referansal boyutta** çerçevesi görülmektedir.

Nedensel: ... bir kişiyi hareketsiz görenler → ... ihbarda bulundu. İhbar üzerine bölgeye sağlık ve polis ekipleri sevk edildi → göğsünden tüfekle vurularak öldüğü belirlenen kadının cesedi → eğlence merkezinde garsonluk yapan Zeynep Başaran olduğunu belirledi.

Referansal: Muğla polisi, E.D.'yi İzmir'de bir döşemecide aracın kan bulaşan koltuk kılıflarını değiştirirken gözaltına aldı. → Muğla'ya getirilen şüphelinin işlemlerinin sürdüğü bildirildi.

3. Sözcük Seçimleri: Zeynep Başaran'ı öldüren katil E.D.'den "şüpheli" olarak bahsedilmesi, öyküleştirmeye tekniğinin kullanılması ve haberin "öyküsünde" polis-suçlu ilişkisine daha çok yer verildiği, Zeynep Başaran'dan sadece haberin girişinde ve haber metninde bir kez isminin bahsedildiği görülmüştür. Aynı zamanda "öldürülen" kişi yerine "ölen" kişi kelimesinin kullanılmasıyla meşrulaştırma, sıradanlaştırma görülmektedir.

4. Haber Retoriği: Haberın sunulma biçimi ve tarzı haberın retoriğini oluşturmaktadır. Haber retoriği, çeşitli haber form ve öğelerinin istenilen mesaj ve ideoloji taşıyacak biçimde tasarlanarak yeniden oluşturulmasını içermektedir. Haberde kullanılan dil, fotoğraf, kaynak ve rakamsal veriler gibi öğeler ikna edici boyutta olmayı hedeflemektedir (Van Dijk, 2015, s. 477). İncelenen bu haberde verilmek istenen mesaj genel bağlamından farklılaştırılarak normalleştirici gösterilerek inşa edilmektedir. Bu inşanın önemli bir ögesi ise haber fotoğraflarının ve kaynağın yer aldığı görülmektedir.

2. Haber: Saibe Akdağ Cinayeti

Şekil 2. DHA Web Sitesinde Saibe Akdağ Cinayetinin Sunumu

Kaynak: "Eşini keserle döverek öldürdü" (Demirören Haber Ajansı, 2023).

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlıklar: "Eşini keserle döverek öldürdü"

b. Haber Girişi: Antalya'da Ercan Akdağ (39), kavga ettiği eşi Saibe Akdağ'ı (37) keserle döverek öldürdü. Sağlık ekiplerine eşinin düştüğünü söyleyen Akdağ, polisteki sorgusunda suçunu itiraf edince tutuklandı.

Spot: "YETİMDİ, 3 ÇOCUĞU DA YETİM KALDI"

c. Fotoğraf: Paylaşılan videoda sadece Saibe Akdağ'ın teyzesinin eşi Cevdet Başkan'ın konuşmasına yer verilmektedir. Saibe Akdağ ya da katiline yer verilmemiştir.

2. Semantik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu:

“Olay, 6 Mayıs günü saat 18.30 sıralarında, Aksu ilçesi Macun Mahallesi 2015. Sokak'ta meydana geldi. Aksu Gençlik Merkezi'nde çalışan Saibe Akdağ ile eşi Ercan Akdağ arasında evde bilinmeyen nedenle tartışma çıktı. Tartışmanın kavgaya dönüşmesiyle Ercan Akdağ, evdeki keserle eşine vurdu. 3 çocuk annesi Saibe Akdağ kanlar içinde yere **yığılmca** Ercan Akdağ, 112 Acil Çağrı Merkezi'ni arayıp sağlık ekibi çağırıldı. Akdağ, eve gelen sağlıkçılara, eşinin düştüğünü ve kafasının kırıldığını söyledi. Saibe Akdağ, kaldırıldığı hastanede **yapılan müdahaleye rağmen kurtarılamadı. Akdağ'ın cansız bedeni, otopsi için Antalya Adli Tıp Kurumu'nun morguna kaldırıldı.**”

“Cinayet Büro Amirliği ekipleri tarafından şüpheli olarak sorgulanan Ercan Akdağ, kavgada eşi Saibe Akdağ'ı keser ve sapıyla dövdüğünü itiraf etti. Ercan Akdağ, sevk edildiği adliyede çıkarıldığı mahkemece tutuklandı.”

'YETİMDİ, 3 ÇOCUĞU DA YETİM KALDI'

“Saibe Akdağ'ın teyzesinin eşi Cevdet Başkan, 'Öncelikle artık kadın cinayetlerine dur demek istiyorum. Eşimin öz yeğeni, eşi tarafından keser sapıyla ve başka cisimlerle **vahşice öldürüldü.** Biz bu haberi aldığımız zaman tüm ailece parçalandık. **Çocuğumuzun suçu sadece çalışmak ve 3 çocuğuna bakmaktı.** Eşi ise onun getirdiğini yiyip, onun kazancıyla geçiniyordu. Her gün evde sıkıştırılıp, **bir bahaneyle dövülüyormuş çocukcağız. Zaten yetimdi,** 3 çocuğu da yetim kaldı. Bu **canavarın** en büyük cezayı almasını bekliyorum. 3 çocuğunu şu an devletimiz almış. Cenazesini Antalya'da, babasının mezarının yanına defnettik' dedi” (Demirören Haber Ajansı, 2023).

2. Sonuçlar: Haber metninde evden çıkan bir tartışmanın kavgaya dönüşmesi ve bunun sonucunda katil Ercan Akdağ'ın eşine keserle vurarak öldürmesinin sunumu “kazara öldürmüş” algısını oluşturabilmektedir. Haberde “kaldırıldığı hastanede yapılan müdahaleye rağmen kurtarılamadı” bilgisinin aktarılmasıyla Saibe

Akdağ'ın gördüğü şiddet karşısında can vermediğini ve hastanede hayatını kaybettiğini dolayısıyla cinayetin kasıtlı biçimde işlenmediğine gönderme yaptığı düşünülebilmektedir. Bir kadın cinayeti haberinin ardından Cevdet Başkan'ın konuşması sonucunda "kadın cinayetlerine dur" deme çağrısı yaptığı ve Saibe Akdağ'ın hayatı hakkında bilgi vererek hem Saibe Akdağ ve onun çocukları için acıma, üzülmeye duygusunu tetiklemektedir.

3. Ardalan ve Bağlam Bilgisi: İncelenen haberde ardalan ve bağlam bilgisine yeterince yer verilmediği, olayların "evde bilinmeyen nedenle" tartışma çıktığı ve bunun kavgaya dönüşmesiyle yaşandığına ilişkin okuyucuya belirsiz bir nedenle açıklama yapıldığı görülmektedir.

b. Yorum

Haberde tanık rolünü üstlenen kişinin Saibe Akdağ'ın teyzesinin eşi Cevdet Başkan olduğu görülmektedir. Cevdet Başkan'ın "Yetimdi, 3 çocuğu da yetim kaldı" sözleri yan başlık olarak verilerek mağdurun acınası durumu pekiştirilmiştir.

4. Haber Kaynakları: Haber kaynağı, birincil veya ikincil kaynaktan elde edilen bilgilerle olayı haberleştiren kişilerdir. Dolayısıyla, bu haberin kaynakları; muhabir Adem AKALAN ve muhabir Levent YENİGÜN olmaktadır. Aynı zamanda tanık (Cevdet Başkan) kullanılarak haber metninde kaynak olarak sunulmuştur.

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Haber metninde hem etken hem de edilgen yapıların birlikte kullanıldığı görülmüştür. Edilgen yapıların kullanılması kadın cinayetleri şiddetine yönelik haberlerde eylemin toplumsal boyutunun da göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda cümleler basit bir yapıda kurulmuştur.

2. Bölgesel Uyum: İncelenen haberde; işlevsel, nedensel, referansal boyutta çerçevelendiği görülmektedir.

Nedensel: Saibe Akdağ ile eşi Ercan Akdağ arasında evde bilinmeyen nedenle tartışma çıktı → Tartışmanın kavgaya dönüşmesiyle Ercan Akdağ, evdeki keserle eşine vurdu. ... Saibe

Akdağ kanlar içinde yere yığılmca →Ercan Akdağ, 112 Acil Çağrı Merkezi'ni arayıp sağlık ekibi çağırıldı.

Referansal: Haberin “Yedimdi, Üç Çocuğu da Yetim Kaldı” başlığı ile Saibe Akdağ'a referansta bulunmaktadır.

İşlevsel: Çocuğumuzun suçu sadece çalışmak ve 3 çocuğuna bakmaktı → Eşi ise onun getirdiğini yiyip, onun kazancıyla geçiniyordu. Her gün evde sıkıştırılıp, bir bahaneyle dövülüyormuş çocukcağız.

3. Sözcük Seçimleri: Haber metninde “kanlar içinde yere yığılan” ve “cansız bedeni” gibi ifadelerin kullanımıyla yan anlamlı ve “yapılan müdahalelere rağmen” ifadesine yer verilerek Saibe Akdağ'ı mağdur veya kurban konumuna yerleştirdiği söylenebilmektedir. Yine olaya ilişkin konuşan Cevdet Başkan'ın “vahşide öldürüldü”, “Çocuğumuzun suçu sadece çalışmak ve 3 çocuğuna bakmaktı”, “bir bahaneyle dövülüyormuş çocukcağız”, “Zaten yetimdi” gibi ifadeleri Saibe Akdağ'ın kurban ve mağdur olarak sunumunu desteklemekte, habere yoğun olarak acıma ve üzülmeye duygusu katmaktadır. Yine “canavar” ifadesinin kullanılmasıyla katil Ercan Akdağ'a vurgu yapılmıştır. Toplumsal bir bağlamdan koparılarak bireysel bir özelliğe indirgenmiştir.

4. Haber Retoriği: Haberin retoriğinde fotoğraf, kaynak alıntı ve istatistik raporlar vb. içeriklere yer verilmektedir. Haberde fotoğraf kullanımında ve birinci ağızdan söylemlere yalnızca tanık yer verilmiştir. Haber görseli incelendiğinde Katil Ercan Akdağ'a ve öldürülen Saibe Akdağ'a yer verilmediği görülmektedir. Bu durumda Saibe Akdağ cinayeti, haber başlığı ve içeriği okunduğunda “kadın cinayeti haberi” olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, kadın cinayet haberlerinin sıradan bir habermiş gibi sunulmasına, önemsiz görülmesine neden olmaktadır.

3. Haber: Hanife Burma Cinayeti

Şekil 3. DHA Web Sitesinde Hanife Burma Cinayetinin Sunumu

Kaynak: "Esenler'de kadın cinayeti" (Demirören Haber Ajansı, 2023).

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlıklar: "Esenler'de kadın cinayeti"

b. Haber Girişi: Esenler'de 44 yaşındaki Hanife Burma, birlikte yaşadığı Zekeriya Tokmak tarafından boğazı kesilerek öldürüldü.

c. Fotoğraf: Paylaşılan fotoğraflar incelendiğinde; Hanife Burma'nın tek biyometrik görseli, katil Zekeriya Tokmak'ın tek olduğu ve sansüresüz biçimde yüze odaklı görseline ve mahalle sakininin konuşması bulunan görsellere yer verilmiştir.

2. Semantik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu:

“Olay, dün saat 15.30 sıralarında Havaalanı Mahallesi’nde bulunan 5 katlı binanın çatı katındaki dairede meydana geldi. 57 yaşındaki Zekeriya Tokmak ile **uzun süredir birlikte yaşadığı** Hanife Burma arasında **henüz belirlenemeyen bir nedenle tartışma** çıktı. Bir süre sonra evden çıkan Zekeriya Tokmak polise giderek Burma’yı öldürdüğünü söyledi. Zekeriya Tokmak’ın ifadesinin ardından eve gelen polis ekipleri, Hanife Burma’nın cansız bedeniyle karşılaştı. Tokmak’ın polisteki ifadesinde **evlenmeyi planladıklarını ancak Burma’nın vazgeçtiğini söylediği öğrenildi**. Zekeriya Tokmak’ın **bunun üzerine çıkan tartışmada mutfaktan aldığı ekmek bıçağı ile Burma’nın boğazını keserek öldürdüğünü söylediği** belirtildi. Olay yeri inceleme ekipleri tarafından yapılan çalışmanın ardından Burma’nın cenazesi otopsi yapılmak üzere Adli Tıp Kurumu’na gönderildi. Mahalle sakinlerinden Ahmet Yazar, “Buraya taşınalı 5-6 ay olmuştu. **Öldüren kişi mobilyacıydı**” dedi” (Demirören Haber Ajansı, 2023).

2. Sonuçlar: Haber başlığında cinayet yerinin “Esenler” olarak sunulmasıyla; bu yerin İstanbul’da olması ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir yer oluşuyla beraber “cinayet işlenen mekânın” normal olarak algılanmasını, cinayeti meşrulaştırmaktadır. Haber metni 5N1K kuralları çerçevesinde şekillenmiştir. Haber metni daha çok katilin yaptıklarına yoğunlaşarak onun söylemlerine göre şekillenmektedir. Metinde geçen “evlenmeyi planladıklarını ancak Burma’nın vazgeçtiğini söylediği (...) bunun üzerine çıkan tartışmada mutfaktan aldığı ekmek bıçağı ile Burma’nın boğazını keserek öldürdüğünü” ifade ile mahalle sakini Ahmet Yazar’ın “Buraya taşınalı 5-6 ay olmuştu. Öldüren kişi mobilyacıydı” açıklamasıyla katilin “düzenli bir yaşamının, bir işinin olduğu, sıradan bir hayatı olduğu” yansıtılmak istenerek cinayetin gerçekleşmesinde ve düzenin bozulmasında suçlu Hanife Burma olarak gösterilmektedir.

3. Ardalın ve Bağlam Bilgisi: İncelenen haberde ardalın ve bağlam bilgisine yeterince yer verilmediği, olayların nedeni Hanife Burma’nın “evlilikten vazgeçmesi” olarak görülmüştür.

b. Yorum

Mahalle sakini Ahmet Yazar'ın açıklamalarına yer verilerek tanık olarak sunulmuştur.

4. Haber Kaynakları: Haber kaynağı, birincil veya ikincil kaynaktan elde edilen bilgilerle olayı haberleştiren kişilerdir. Dolayısıyla haberin kaynakları, muhabir Oğuzhan Cin ve muhabir Ahmet Cemil Yeşilmen'dir. Aynı zamanda Ahmet Yazar'da kaynak olarak gösterilebilir.

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Haber metninde hem edilgen hem de etken yapıların kullanıldığı görülmektedir. Kelimelerin seçimi ve cümlelerin dizilimleri basit bir yapıda kurgulanmıştır.

2. Bölgesel Uyum: İncelenen haberde **nedensel** ve **referansal** boyutta çerçeveselendiği görülmektedir.

Nedensel: ... *uzun süredir birlikte yaşadığı Hanife Burma arasında henüz belirlenemeyen bir nedenle tartışma çıktı → evden çıkan Zekeriya Tokmak polise giderek Burma'yı öldürdüğünü söyledi → Tokmak'ın polisteki ifadesinde evlenmeyi planladıklarını ancak Burma'nın vazgeçtiğini söylediği öğrenildi.*

Referansal: "Buraya taşınalı 5-6 ay olmuştu →Öldüren kişi mobilyacıydı" mahalle sakinin ifadeleri Zekeriya Tokmak'a referans göstermektedir.

3. Sözcük Seçimleri: Haber metninde yer alan "evlenmeyi planladıklarını ancak Burma'nın vazgeçtiği" ifadesi ile katilin öldürme gerekçesi olarak gösterilmiş, suçlama kadına yöneltilmiştir. Bununla beraber katilin "mutfaktan aldığı ekmek bıçağı ile Burma'nın boğazını keserek öldürdüğünü" içeren ifadesi cinayeti nasıl işlediğine dair detaylı bilgiye yer vererek haberde aktarılmıştır. Zekeriya Tokmak ile Hanife Burma'nın arasındaki bağ "uzun süredir birlikte yaşadığı" şeklinde açıklanmıştır. "Öldüren kişi mobilyacıydı" ifadesiyle katilin vasıfsız/işsiz/boş biri

olmasından ziyade “işi-gücü olan/vasıflı” biri olarak kurgulandığı söylenebilmektedir.

4. Haber Retoriği: Haberde fotoğraf kullanımına ve birinci ağızdan söylemlerle tank (Ahmet Yazar) yer verilmiştir.

4. Haber: Fatma Sevinç Cinayeti

Şekil 4. DHA Web Sitesinde Fatma Sevinç Cinayetinin Sunumu

Annesini öldürdü, 'Kaç defa bıçakladığımı hatırlamıyorum' dedi

Antalya'nın Alanya ilçesinde annesi Fatma Sevinç'i (70) öldüren Süleyman Sevinç (49) tutuklandı. Sevinç ifadesinde annesiyle sürekli tartıştıklarını, olay günü de bu tartışmanın şiddetinin arttığını belirterek, "Yüzüme birkaç tokat attı. Mutfakta bulunan ekmek bıçağını alarak, bana 'ya sen ya ben' diyerek salladı. Bıçağı almak istediğimde elimi ısırıldı. Bıçağı aldıktan sonra şuurumu kaybettim. Annemin boğazına doğru bıçak ile birkaç defa salladım. Kaç defa bıçağı vurduğumu hatırlamıyorum" dedi.

Alanya Hacet Mahallesi Kaptanoğlu Sokak'taki bir apartman dairesinde yaşayan Fatma Sevinç'ten haber alamayan komşuları, durumu polise bildirdi. 3 Mayıs'ta gelen polis, kapyı çilingire açıtırıp girdiği evde, elbise dolabında Fatma Sevinç'in çarşafa sarılı cansız bedenini buldu. Yapılan ilk incelemede, Sevinç'in boğazından bıçaklanarak öldürüldüğü tespit edildi. Kadının cenazesi, incelemenin ardından Alanya Belediyesi morguna gönderildi. Soruşturma başlatan polis, komşuların birkaç gün önce Fatma Sevinç ile oğlu Süleyman Sevinç'in tartışma seslerini duyduğunu belirtti. O günden sonra ortalarda görünmeyen Süleyman Sevinç, polis tarafından cinayet şüphelisi olarak aranmaya başlandı.

YAKALANDI

Cinayet şüphelisi Süleyman Sevinç, dün saat 15.00 sıralarında Antalya Atatürk Caddesi üzerinde elinde poşetle yürürken, durumundan şüphelenen motosikletli polis timi tarafından durduruldu. Kimlik sorgusu yapılmak istenen Süleyman Sevinç, kimliğinin üzerinde olmadığını ifade ederek, kardeşi Ü.S.'nin kimlik bilgilerini verdi. Polis ekibinin soruları üzerine gerçek kimliğini açıklayan Sevinç, annesini öldürdüğünü de itiraf etti ve gözaltına alındı. İşlemlerinin ardından Alanya'ya getirilen şüpheli, emniyetteki işlemlerin ardından bugün adliye sevk edildi.

'SON EŞİMDEN DE ANNEMDEN DOLAYI AYRILDIM'

Süleyman Sevinç ifadesinde suçunu kabul etti. Sevinç, "Ölen Fatma Sevinç benim öz annem olur. Ü.S. ise öz kardeşim olur. Ben ailevi problemler nedeniyle üçüncü eşimden ayrı yaşamaktaydım. Bu nedenle annem Fatma ile yaklaşık 8 yıldır birlikte yaşamaktayız. Ben 3 evlilik yaptım. Her evliliğimde annem sürekli olarak bana karşı çıktı ve eşlerim için uygunsuz kelimeler söylüyordu. Bu nedenle son eşimden de annemden dolayı ayrıldım. Babam 31 Aralık 2022'de vefat etti. Babamın vefatından beri annem sürekli olarak benim üzerime gelmekteydi. Babamı benim öldürdüğümü söylüyor, aynı zamanda son eşimin de başka insanlarla birlikte olduğu belirterek, uygunsuz ithamlarda bulunuyordu. Bu yüzden son 15 gündür tartışmalarımız şiddetlenmişti" dedi.

ANNESİNİ ÖLDÜRDÜKTEN SONRA AYNI EVDE 1 GÜN GEÇİRMİŞ

Tartışmaların olay günü daha da arttığını anlatan Süleyman Sevinç, şunları söyledi:

"En son 2 Mayıs günü gece 00.30-01:30 sıralarında annem Fatma Sevinç ile ikametinde bulduğumuz sırada yine bu sebeplerden ötürü tartışmaya başladık. Annem ayrıldığım eşime sürekli bel altı kelimeler söylemeye başladı. Bu sırada benim yüzüme birkaç tokat attı. Daha sonra mutfakta bulunan ekmek bıçağını alarak benim odamın kapısının girişine geldi ve bana hitaben 'ya sen ya ben' diyerek bıçağı salladı. Ben tam bu sırada elinden bıçağı almak istediğimde elimi ısırıldı. Bıçağı aldıktan sonra ben o an şuurumu kaybettim. Annemin boğazına doğru bıçak ile birkaç defa salladım. Kaç defa bıçağı vurduğumu hatırlamıyorum. Annem yere düştükten sonra onu odamdaki dolabın içerisine koyarak üzerini battaniye ile örttüm. Daha sonra yerleri temizledim. Olayda kullanılan bıçağı nereye bıraktığımı hatırlamıyorum. O gece evde kaldım. Sabah olduğunda telefon ile araç kiralama şirketini arayarak bir araç kiraladım. Kiralama şirketi aracı ikametimin önüne 2 Mayıs günü saat 19.00 sıralarında getirdi. Aracın anahtarını dışarı çıkarak aldım. Daha sonra bu araç ile Antalya'ya doğru yola çıktım. Annemi bu şekilde öldürdüğüm için çok pişmanım. Üzerime atılı suçlamayı bu haliyle kabul ediyorum."

Kaynak: "Annesini öldürdü 'kaç defa bıçakladığımı hatırlamıyorum' dedi"
(Demirören Haber Ajansı, 2023).

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlıklar: "Annesini öldürdü, 'Kaç defa bıçakladığımı hatırlamıyorum' dedi."

b. Haber Girişi: Antalya'nın Alanya ilçesinde annesi Fatma Sevinç'i (70) öldüren Süleyman Sevinç (49) tutuklandı. Sevinç ifadesinde annesiyle sürekli tartıştıklarını, olay günü de bu tartışmanın şiddetinin arttığını belirterek, "Yüzüme birkaç tokat attı. Mutfakta bulunan ekmek bıçağını alarak, bana 'ya sen ya ben' diyerek salladı. Bıçağı almak istediğimde elimi ısırды. Bıçağı aldıktan sonra şuurumu kaybettim. Annemin boğazına doğru bıçak ile birkaç defa salladım. Kaç defa bıçağı vurduğumu hatırlamıyorum" dedi.

Spot 1: "Yakalandı"

Spot 2: "Son Eşimden De Annemden Dolayı Ayrıldım"

Spot 3: "Annesini Öldürdükten Sonra Aynı Evde 1 Gün Geçirmiş"

c. Fotoğraf: Paylaşılan görselde anne-oğul tek bir fotoğrafta kolajlanmış, katilin kelepçeli olarak polis memuru ile emniyetten çıktığı görüntüsü verilmiştir.

2. Semantik Yapı

a. Durum

1. Ana Olayın Sunumu:

*"Alanya Hacet Mahallesi Kaptanoğlu Sokak'taki bir apartman dairesinde yaşayan Fatma Sevinç'ten haber alamayan komşuları, durumu polise bildirdi. 3 Mayıs'ta gelen polis, kapıyı çilingire açtırıp girdiği evde, **elbise dolabında Fatma Sevinç'in çarşafa sarılı cansız bedenini buldu.** Yapılan ilk incelemede, **Sevinç'in boğazından bıçaklanarak öldürüldüğü** tespit edildi. Kadının cenazesi, incelemenin ardından Alanya Belediyesi morguna gönderildi. Soruşturma başlatan polis, komşuların birkaç gün önce Fatma Sevinç ile oğlu Süleyman Sevinç'in tartışma seslerini duyduğunu belirledi. O günden sonra ortalarda görünmeyen Süleyman Sevinç, polis tarafından cinayet şüphelisi olarak aranmaya başlandı" (Demirören Haber Ajansı, 2023).*

YAKALANDI

“Cinayet şüphelisi Süleyman Sevinç, dün saat 15.00 sıralarında Antalya Atatürk Caddesi üzerinde elinde poşetle yürürken, durumundan şüphelenen motosikletli polis timi tarafından durduruldu. Kimlik sorgusu yapılmak istenen Süleyman Sevinç, kimliğinin üzerinde olmadığını ifade ederek, kardeşi Ü.S.’nin kimlik bilgilerini verdi. Polis ekibinin soruları üzerine gerçek kimliğini açıklayan Sevinç, annesini öldürdüğünü de itiraf etti ve gözaltına alındı. İşlemlerinin ardından Alanya’ya getirilen şüpheli, emniyetteki işlemlerin ardından bugün adliyeye sevk edildi” (Demirören Haber Ajansı, 2023).

‘SON EŞİMDEN DE ANNEMDEN DOLAYI AYRILDIM’

“Süleyman Sevinç ifadesinde suçunu kabul etti. Sevinç, ‘Ölen Fatma Sevinç benim öz annem olur. Ü.S. ise öz kardeşim olur. Ben ailevi problemler nedeniyle üçüncü eşimden ayrı yaşamaktaydım. Bu nedenle annem Fatma ile yaklaşık 8 yıldır birlikte yaşamaktayız. Ben 3 evlilik yaptım. Her evliliğimde annem sürekli olarak bana karşı çıktı ve eşlerim için uygunsuz kelimeler söylüyordu. Bu nedenle son eşimden de annemden dolayı ayrıldım. Babam 31 Aralık 2022’de vefat etti. Babamın vefatından beri annem sürekli olarak benim üzerime gelmekteydi. Babamı benim öldürdüğümü söylüyor, aynı zamanda son eşimin de başka insanlarla birlikte olduğu belirterek, uygunsuz ithamlarda bulunuyordu. Bu yüzden son 15 gündür tartışmalarımız şiddetlenmişti’ dedi” (Demirören Haber Ajansı, 2023).

ANNESİNİ ÖLDÜRDÜKTEN SONRA AYNI EVDE 1 GÜN GEÇİRMİŞ

Tartışmaların olay günü daha da arttığını anlatan Süleyman Sevinç, şunları söyledi:

“En son 2 Mayıs günü gece 00.30-01:30 sıralarında annem Fatma Sevinç ile ikamette bulunduğumuz sırada yine bu sebeplerden ötürü tartışmaya başladık. Annem ayrıldığım eşime sürekli bel altı kelimeler söylemeye başladı. Bu sırada benim yüzüme birkaç tokat attı. Daha sonra mutfakta bulunan ekmek bıçağını alarak benim odamın kapısının girişine geldi ve bana hitaben ‘ya sen ya ben’ diyerek bıçağı salladı. Ben tam bu sırada elinden bıçağı almak istediğimde elimi ısırıldı. Bıçağı aldıktan sonra ben o an

şuurumu kaybettim. Annemin boğazına doğru bıçak ile birkaç defa salladım. Kaç defa bıçağı vurduğumu hatırlamıyorum. Annem yere düştükten sonra onu odamdaki dolabın içerisine koyarak üzerini battaniye ile örttüm. Daha sonra yerleri temizledim. Olayda kullanılan bıçağı nereye bıraktığımı hatırlamıyorum. O gece evde kaldım. Sabah olduğunda telefon ile araç kiralama şirketini arayarak bir araç kiraladım. Kiralama şirketi aracı ikametimin önüne 2 Mayıs günü saat 19.00 sıralarında getirdi. Aracın anahtarını dışarı çıkararak aldım. Daha sonra bu araç ile Antalya'ya doğru yola çıktım. Annemi bu şekilde öldürdüğüm için çok pişmanım. Üzerime atılı suçlamayı bu haliyle kabul ediyorum."

Süleyman Sevinç işlemlerinin ardından çıkarıldığı sulh ceza hakimliğince tutuklandı"
(Demirören Haber Ajansı, 2023).

2. Sonuçlar: Haberin "Annesini öldürdü, 'Kaç defa bıçakladığımı hatırlamıyorum' dedi" başlığıyla haberin sansasyonel biçimde magazinleştiği ve okuyucunun ilgisinin çekmesi beklendiği görülmektedir. Haber metninde Fatma Sevinç'in ne şekilde öldürüldüğü, nasıl bulunduğu detaylı biçimde yer verilmiştir. Aynı zamanda Süleyman Sevinç'in "*Son eşimden de annemden dolayı ayrıldım*", "*Mutfakta bulunan ekmek bıçağını alarak benim odamın kapısının girişine geldi ve bana hitaben 'ya sen ya ben' diyerek bıçağı salladı*", "*Annem ayrıldığı eşime sürekli bel altı kelimeler söylemeye başladı. Bu sırada benim yüzüme birkaç tokat attı*", "*Babamın vefatından beri annem sürekli olarak benim üzerime gelmekteydi*" şeklindeki ifadeleri ile cinayetin suçlusu ve şiddetin tetikleyicisi olarak Fatma Sevinç olarak yansıtılmıştır. Bununla beraber, katilin "*ben o an şuurumu kaybettim*", "*Kaç defa bıçağı vurduğumu hatırlamıyorum*" ifadeleri cinayeti işlerken aklının yerinde olmadığı, cinayeti istemsizce gerçekleştiği yani "gözü dönmüş kişi" olarak yansıtılmadığı haber metninden anlaşılmaktadır. "*Annemi bu şekilde öldürdüğüm için çok pişmanım*" ifadesiyle muğlak bir anlam yaratılmış; katilin pişmanlığı yansıtılarak acıma duygusu verilmek istenmiştir.

3. Ardalan ve Bağlam Bilgisi: Haber metninde, katilin annesi ile eski eşleri arasındaki geçmişte yaşanan olaylara yer verilmektedir. Cinayetin gerçekleşmesinde

net bir neden sunulmamakla beraber, Fatma Sevinç'in öldürülmeden önceki hayattaki davranışları üzerinde şekillendiği görülebilmektedir.

b. Yorum

Fatma Sevinç'in komşularının ifadeleri ile Katil Süleyman Sevinç'in birinci ağızdan yaptığı açıklamalara haber metninde genişçe yer verilmektedir.

4. Haber Kaynakları: Haber kaynağı, birincil veya ikincil kaynaktan elde edilen bilgilerle olayı haberleştiren kişilerdir. Dolayısıyla, haberin kaynakları muhabir Engin ATAÖĞLU olmaktadır. "Annesini Öldürdükten Sonra Aynı Evde 1 Gün Geçirmiş" ifadesi ile haber metnin yazarı kendi yorumunu belirtmiştir. Aynı zamanda haberin diğer bir kaynağı katil Süleyman Sevinç'tir. Fatma Sevinç cinayetine ilişkin detaylı bilgilere yer vermektedir.

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme: Haber metninde hem edilgen hem de etken yapıların kullanıldığı görülmektedir. Kelimelerin seçimi ve cümlelerin dizilimleri basit bir yapıda kurgulanmıştır.

2. Bölgesel Uyum: İncelenen haberin işlevsel ve nedensel boyutta çerçeveselendiği görülmektedir.

Nedensel: Fatma Sevinç'in geçmişteki ve olaya ilişkin davranışlarına katil nezdinde bir nedene bağlanmış olduğu ve bunun sonucunda cinayetin gerçekleştiği görülmektedir.

İşlevsel: "Yakalandı" başlığının ardından Süleyman Sevinç'in polis ekiplerince nasıl yakalandığını anlatan bir metin görülmektedir.

3. Sözcük Seçimleri: "annem sürekli olarak bana karşı çıktı", annemden dolayı ayrıldım, "annem sürekli olarak benim üzerime gelmekteydi" ifadeleri ile Fatma Sevinç suçlanmış; böylece cinayeti işleyen kişinin suçu hafifletilmiştir.

4. Haber Retoriği: Haberde anne-oğulun fotoğraflarına ve birinci ağızdan olayın tarafı olan katil Süleyman Sevinç'in sözlerine yer verilmiştir.

Sonuç

Kadın cinayetleri yalnızca bir "eş" veya "sevgili" tarafından gerçekleşmemektedir. Kadın cinayetleri bir "evlat" tarafından da işlenebilmektedir. Kadın cinayetlerinin meydana gelmesi için sadece "kadın" olması bile bugün yeterli bir sebep olarak görülmektedir. Kadının cinayete maruz kalması ayrı bir sorun iken haberlerdeki sunum şekli ayrı bir sorunu teşkil etmektedir. Bu çalışmada egemen ideolojiyi benimseyen ve ana akım medya ajanslarından biri olan DHA'nın kurumsal web sitesinde yayınladığı 4 kadın cinayeti ele alınmış; Van Dijk'ın eleştirel söylem analiziyle çözümlenmiştir.

Araştırma bulguları sonucunda, kadının haber nesnesi olarak kaldığı görülmüştür. Bu duruma örnek olarak incelenen 1. haberde; Zeynep Başaran'ın eğlence mekânında garsonluk yaptığını belirtilen ifade ile kadının küçültüldüğü, aşağılandığı dikkat çekmektedir. Bununla beraber, haber metninde Zeynep Başaran'ın cinayetinden ziyade katilin kendini ele verşi daha fazla ön plana çıkmıştır.

Kadın cinayeti haberlerinin sunumunda, kadının toplumsal rol ve kalıpları ile yer verildiği, kurban rolü atfedildiği ve işlenen cinayete yönelik tepki olarak 'acıma' duygusunun hakim olduğu araştırmanın diğer bir sonucudur. Buna örnek olarak incelenen 2. haberde; Saibe Akdağ'ın "3 çocuk annesi" olarak ve "eşi" tarafından öldürülmesi şeklinde sunulan haberi, kadını yine bir anne/eş durumuna getirilerek toplumsal roller ile yansıtmaktadır. Aynı zamanda, Saibe Akdağ hakkında konuşan tanık Cevdet Başkan'ın "çocukcağız... zaten yetimdi" gibi ifadeleriyle kadını "kurban/mağdur" konumunu destekler nitelikte açıklamalarda bulunmaktadır.

Araştırmanın diğer bir sonucu ise haber metinlerinde kadının cinayete kurban gitmesi bir nedene bağlanmaktadır. Dolayısıyla, failin cinayeti işlemesinde haklı gerekçelere dayandığı gösterilerek suçunun hafifletildiği ve cinayetin

meşrulaştırıldığı görülmüştür. Buna örnek olarak incelenen 3. haberde; Hanife Burma'nın "uzun süredir birlikte yaşadığı kişiyle evlenmekten vazgeçmesi" cinayetin işlenmesinde gerekçe olarak sunulmuştur. İncelenen 4. haberde ise Fatma Sevinç'in "küfürbaz, oğluna sürekli müdahale eden, geçimsiz bir anne" olarak katil Süleyman Sevinç'in birinci ağızdan söylediği sözlerde yansıtılmış, bir evladın annesini öldürme gerekçesi; kendisine "karşı gelmesi" olarak haberde sunulmuştur. Bununla beraber, katilin "hatırlamıyorum", "şuurumu kaybettim" gibi ifadeleri ile kendisinin bilinçsiz olarak öldürme eylemini gerçekleştirdiği şeklinde anlamlandırılmasına ve şiddetin tetikleyicisi olarak kadına yönlendirmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, kadın cinayetlerindeki haberin söylemini ele alan literatürdeki çalışmalardaki (Nergiz & Akın, 2021; Şahin & Birincioğlu, 2020; Tuncel & Nisan , 2020) sonuçlar ile benzerlik göstermiştir.

Medya ekonomi politik yapısı itibarıyla hem kâr amacı gütmektedir hem de var olan egemen ideolojik düzeni korumaktadır. Diğer bir deyişle, medyanın, üretim ilişkileri içerisinde rol oynamasından ve ekonomik çıkar sağlamasından dolayı buna bağlı olarak siyasal pratikler ile egemen düzenin gereksinimlerini karşılaması beklenmektedir. Medyanın toplumdaki egemen düzeni sağlaması Althusser'in devletin ideolojik aygıtı olarak açıkladığı medya anlayışıyla uyumludur. Althusser'e (2003, s. 58) göre gazete, radyo, televizyon gibi ana akım iletişim araçları ideolojilerin taşıyıcısıdır. İdeolojiler bu taşıyıcılar ile var olmaktadır. Toplumdaki gelenekler, görenekler, alışkanlıklar, rol ve kalıplar medya var oldukça sürüp gidecektir. Çalışmada kurumsal web sitesinden haberleri incelenen Demirören Haber Ajansı'nın ana akım medya kuruluşlarından biri olması, iktidar ve egemen gücün yanında konumlanması, kar amacı taşması (Genel & Polat, 2022, s. 2041-2043) da ideolojinin sürdürmesinde temsilci rolü üstlendiği görülmektedir.

Dijital medyanın da tıpkı ana akım medyadaki gibi kadın cinayeti haberlerini ataerkil ideolojiye, eril düzenin korunmasına yönelik şekillendirdiği ifade edilebilmektedir. Dolayısıyla; dijital haberlerde kadına yönelik şiddeti

normalleştirme, kadını suçlayıcı duruma düşürme, kadını metalaştırma veya nesnelleştirme, suçluyu korumak adına pişmanlığını veya üzüntüsünü gibi dile getirme gibi unsurların yer alması medyanın kadın cinayetlerini toplumsal ve politik olmaktan ziyade bireysel bir “olay, durum” olarak yansıtılması statükonun sürdürülmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, dijital ortamlarda sunulan haberlerin biçimsel yapısı incelendiğinde, geleneksel habercilik anlayışına göre profesyonel yapıdan uzak, etik kurallarının dışına çıkan, özensiz veya dikkatsizce kullanılan bir dilin hâkim olduğu söylenebilmektedir.

Bugün toplumun kanayan yaralarından biri olan kadın cinayetleri sorununun çözülmesi için gereken ideolojik, politik ve toplumsal adımların atılmasının önünde engel olan ataerkil ideolojinin, toplumsal rol ve kalıplarının yanı sıra medyanın “söylem” etkisinin de olduğu görülmektedir. Artık gündelik yaşamımızda kadın cinayeti haberlerinin sıradanlaştırıldığı, normalleştirildiği, duyarsızlaştırıldığı söylenebilmektedir. Görgün Baran ve arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bu durumu destekler niteliktedir. Görgün Baran ve arkadaşlarına (2017, s. 129) göre, medyadaki kadına yönelik şiddetin haberlerdeki söylemleri kamuoyunu aydınlatmak, şiddetin önüne geçmekten ziyade şiddet ve cinayet vakalarının normalleştirilmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla, cinayetler birer sayıdan ibaret kalmakta, toplumsal ve siyasal düzleme taşınması zorlaşmaktadır.

Bundan sonraki çalışmalar için eleştirel perspektiften geleneksel medya ile dijital medyada kadın cinayeti haberlerinin karşılaştırılmasının yapılması, geçmişten günümüze kadın cinayeti haberlerinin değişim ve dönüşümünün incelenmesi önerilmektedir.

Extended Abstract

In the under the existence of a patriarchal structure, it is seen that femicides occur when violence against women cannot be prevented or when recurrent cases of violence cannot be prevented. The media increasingly covers news on femicides day by day. Media news' constitutes an important means of presenting information on femicides and reaching large masses. It is also observed that women are mostly reflected in the form of victim and victim in the news about femicide in the media. The way women are positioned, the choice of the title in the production and presentation of the news, the use of sloppy language, blaming the victim or the victim, the way visual elements are presented, focusing on the justification in order to mitigate the impact of the event, and sensationalising the news in order to attract attention. Like the traditional media environment, the objectivity and objectivity of the news about women in the digital media environment is controversial, and the view that it has a sexist structure fed by patriarchal ideology is put forward with a critical approach. In this perspective, based on this argument of the critical approach, this study aims to analyse the news on the murder of women published by Demirören News Agency (DHA), the mainstream institution of masculine/patriarchal ideology, on its official website as a digital media environment through critical discourse analysis. In this context, news on the murders of Zeynep Başaran, Saibe Akdağ, Hanife Burma and Fatma Sevinç were selected and analysed between 25-29 December 2023. Because these news items were selected due to the high number of readers.

Within the scope of critical discourse analysis, analyses were carried out with the 'Scheme of Macro and Micro Systematic Structures' developed by Van Dijk for news discourse. The ground for choosing this type of critical discourse model is the view that it is more appropriate to analyse the news in a systematic and semantic context in discourse analysis. There is a basic thought or ideology hidden under every discourse (Eagleton, 2011, p. 257). According to Angermüller (2006, p. 6) critical discourse analysis is a movement established in developed societies to bring about

positive social change and criticise power relations. Methodologically, critical discourse analysis is a method of analysing racist, political, sexist and media discourses that does not allow for interdisciplinary studies based on different approaches, different perspectives and different theoretical foundations. Critical discourse analysis, this approach is an approach that provides precise information about social problems in society. Approaches such as cultural studies and discourse, which emerge from the critical approach, argue that the objectivity of the news is questionable and that the news has a sexist structure fed by patriarchal ideology, especially in the context of women. In this context, when the literature is analysed, it is seen that many studies have been conducted in which news on the murder of women are analysed in the context of critical discourse. The presentation of Şule Çet murder in the news in the context of gender and media (Şahin & Birincioğlu, 2020), the presentation of Emine Bulut murder in the news in the context of violence against women (Tuncel & Nisan , 2020), the presentation of Mutlu Kaya murder in the news in the context of femicide and violence (Nergiz & Akın, 2021) were analysed in the context of critical discourse.

In the light of the data findings, it can be stated that women are presented in different categories in digital media as mother/wife, object and object of the act of violence; emotions such as regret and sorrow are included in order to protect the perpetrator by normalising violence against women, making incriminating news about the victim, commodifying or objectifying women. It can be also stated that the digital media, just like the mainstream media, shapes the news on women's murders towards patriarchal ideology and the protection of the masculine order. As a result, the murders remain just a number and it becomes difficult to move them to the social and political level. In future studies, it can be suggested to make a comparison of women's murder news in traditional media and digital media from a critical perspective, and to examine the change and transformation in women's murder news from past to present.

Kaynakça

- Althusser, L. (2003). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (A. Tümertekin, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Angermüller, J. (2006). Avrupa'da söylem çözümlemesi. *Sosyal Bilimlerde Söylem Çözümlemesi Dergisi*, (28), 1-17.
- Anıtsayaç. (2023). *Anıtsayaç*. Aralık 23, 2023 tarihinde Anıtsayaç: <https://anitsayac.com> adresinden alındı
- Arslan, M. (2017). İktidar ve medyatik şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik cinayetleri analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, (27), 135-160.
- Büyükkantarcıoğlu, S. (2012). Söylem incelemelerinde eleştirel dilbilimsel boyut: Eleştirel söylem çözümlemesi ve ötesi. Ö. Özer (Ed.) içinde, *Haberi eleştirmek* (s. 161-198). Konya: Literatürk Yayınları.
- Can, S., & Koz, K. (2018). Medya ve kadın. B. Ayhan (Ed.) içinde, *İletişim sosyolojisi* (s. 359-382). Konya: Literatürk Yayınları.
- Ceylanlı, B., & Kanlı, İ. (2020). KKTC'de yaşanan kadın cinayetlerinin basındaki yansımaları: ana akım ve alternatif gazete karşılaştırması. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (35), 238-261.
- Çelenk, S. (2010). Kadınların medyada temsili ve etik sorunlar. B. Çaplı, & H. Tuncel (Eds.) içinde, *Televizyon haberciliğinde etik* (s. 229-236). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Dağcı, S., & Ören, B. (2019). Cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve sağlık çalışanlarının yaklaşımı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 50(4), 236-240.
- Demirören Haber Ajansı. (2023). *Kadın Cinayet Haberleri*. Aralık 25, 2023 tarihinde Demirören Ajansı Web Sitesi: <https://www.dha.com.tr/haberleri/kadin-cinayeti> adresinden alındı
- Dursun, Ç. (2013). *İletişim kuram kritik*. Ankara: İmge Yayınları.
- Eagleton, T. (2011). *İdeoloji*. (M. Özcan, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gencel Bek, M., & Binark, M. (2000). *Medya ve cinsiyetçilik* (1. basım). Ankara: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Genel, M., & Polat, G. (2022). Demirören Medya Grubunun EkonomiPolitiği. *Ankara International Congress On Scientific Research-VII* (s. 2038-2044). Ankara.
- Gillespie, L., Richards, T., Givens, E., & Smith, M. (2013). Framing deadly domestic violence: why the media's spin matters in newspaper coverage of femicide. *Violence Against Women*, 19(2), 222-245.
- Görgün Baran, A., Sarıtaş, T., & Şahin Kütük, B. (2017). Analysis Of News On Violence Against Women in Media in Terms Of Content And Presentation: Beyazgazete.Com Case. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (55), 107-132.
- Gül, S., & Altındal, Y. (2015). Medyada kadın cinayeti haberlerindeki cinsiyetçi izler: Radikal gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (24), 168-188.
- Güneş, G., & Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet temelli bir savaş: kadın cinayetlerinin medyada temsili üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 30(3), 936-964.

- Hepkon, Z. (2017). Kadın cinayetleri ve medya: Emami El Rahmun cinayeti analizi. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 142-153.
- Ilgın, H., & Karagül, D. (2023). Medya ve kadın cinayetleri; Çanakkale yerel medya örneği. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 149-188.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, Aralık 22). *Veriler*. 22 Aralık 2023 tarihinde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu: [hHps://kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler](https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler) adresinden alındı
- Kafadar, H. (2018). Artan tehlike, medyada yansıyan kadın cinayetleri. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 1118-1125.
- Köse, A. (2021). Türk basınında kadın: 2010 Türkiye'sinde sosyal haklar açısından kadın temsili. 3. *Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu*. Kocaeli.
- Köse, S., & Akyazı, E. (2020). Kadın cinayetlerinin alternatif medyadaki algısı. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 47-64.
- Nergiz, E., & Akın, N. (2021). Kadına yönelik şiddet haberlerinin eleştirel söylem analizi: Mutlu Kaya örneği. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 6(1), 1-16.
- Özer, Ö. (2001). *Haber söylem ideoloji: eleştirel haber çözümlemeleri*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Özer, Ö. (2015). Teun Adrian v. Dijk'ın örneğinde eleştirel söylem çözümlemesi. B. Yıldırım (Ed.) içinde, *İletişim araştırmalarında yöntemler* (s. 197-285). Konya: Literatürk Yayınları.
- Polat, H. (2019). Medyada kadın ve temsil biçimi: tv dizileri üzerinden bir tartışma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 77-96.
- Punch, K. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş nitel ve nicel yaklaşımlar*. (D. Bayrak, H. Arslan, & Z. Akyüz, Çev.) Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Sancak, İ. (2023). Medyanın dördüncü kuvvet rolü ile devletin ideolojik aygıtları arasındaki geleneksel tartışmaya kuramsal bir bakış, *Akademik Matbuat*, 7(2), 264-274.
- Silsüpür, Ö., & Karadere, Y. (2022). Kadına yönelik şiddet haberlerinin yazılı basında sunumu: gazete içerikleri üzerinden karşılaştırmalı inceleme, *Aksaray İletişim Dergisi*, 4(1), 1-20.
- Silsüpür, Ö., & Övüç, M. (2022). Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık yaratma ve kamuoyu oluşturma aracı olarak sosyal medya: kadın sivil toplum kuruluşları üzerine bir araştırma, *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Sözen, E. (1999). *Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi, güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Şahin, Z., & Birincioğlu, Y. (2020). Toplumsal cinsiyet ve medya: Şule Çet'in şüpheli ölümü üzerine haberlerin eleştirel söylem analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 89-216.
- Tanrıöver, H. (2007). Medyada kadınların temsil biçimleri ve kadın hakları ihlalleri. S. Alankuş (Ed.) içinde, *Kadın odaklı habercilik* (s. 149-166). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

- Tonkiss, K. (2006). Analysis text and speech: content and discourse analysis. C. Seale (Ed.) içinde, *Researching society and culture* (s. 367-383). London: Sage.
- Tosun, G. (2007). İnsan hakları ve medya. S. Alankuş (Ed.) içinde, *Kadın odaklı habercilik* (s. 80-104). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Tuncel, I., & Nisan, F. (2020). Kadına şiddetin haberlerde sunumu: Emine Bulut örneği. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 104-123.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). *Sözlük*. Aralık 2023 tarihinde Türk Dili Kurumu: <https://sozluk.gov.tr/?ara=s%C3%B6ylem> adresinden alındı
- Uran, A. (2021). Eleştirel söylem çözümlemesi bağlamında dijital haber sunumu kadın cinayetleri ve “femicide” olgusu: İngiltere ve Türkiye örneği. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 5(2), 91-112.
- Van Dijk, T. (2015). Critical discourse analysis. H. Hamilton, D. Schiffrin, & D. Tannen (Eds.) içinde, *The handbook of discourse analysis* (s. 466-485). West Sussex: John Wiley & Sons.
- Vives-Cases, C., Torrubiano-Domínguez, J., & Alvarez-Dardet, C. (2009). The effect of television news items on intimate partner violence murders. *European Journal Of Public Health*, 19(6), 592-596.
- WHO. (2023). *Understanding and addressing violence against women:femicide*. 12 Ocak 2023 tarihinde World Health Organization: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden alındı
- Yılmaz, E., & Ören, B. (2021). Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin medyada yansımaları. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 46-53.

Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİN BELGELERİ

Söz konusu bu çalışmada etik kurul kararı gerektiren klinik ve deneysel insan ve hayvanlar üzerinde bir çalışma olmadığından dolayı etik kurul onayı aranmamıştır.

